

ΓΑΛΑΖΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΠΗΝΕΛΟΠΗ Σ. ΔΕΛΤΑ

Για την Πατρίδα

ΜΙΝΩΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σειρά: Γαλάζια Βιβλιοθήκη

Πηνελόπη Σ. Δέλτα
Για την Πατρίδα

Παραγωγή: ΜΙΝΩΑΣ Α.Ε.Ε.
1η έκδοση: Φεβρουάριος 2012

© Εικονογράφηση εξωφύλλου: Στάθης Πετρόπουλος
Τυπογραφική διόρθωση: Αθηνά Λυρώνη
Προσαρμογή εξωφύλλου – Σελιδοποίηση: Ιάκωβος Ψαρίδης

Copyright © για την παρούσα έκδοση:
Εκδόσεις ΜΙΝΩΑΣ
Τ.Θ. 504 88, 141 10 Ν. Ηράκλειο, ΑΘΗΝΑ
τηλ.: 210 27 11 222 – fax: 210 27 76 818
www.minoas.gr • e-mail: info@minoas.gr

ISBN 978-960-481-642-2

ΠΗΝΕΛΟΠΗ Σ. ΔΕΛΤΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Η Γαλάζια Βιβλιοθήκη επιστρέφει ανανεωμένη

Η Γαλάζια Βιβλιοθήκη, η σειρά που καθιερώθηκε στη συνείδηση του αναγνωστικού κοινού για την ποιότητα και τον σεβασμό της στην παιδική ψυχή, επανακυκλοφορεί ανανεωμένη σε νέες, μοντέρνες εκδόσεις, αποσκοπώντας να κάνει προσιτά σε μικρούς και μεγάλους τα αριστουργήματα της ελληνικής και παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Από τον Ντίκενς και τον Μπαλζάκ έως τον Μαλό και τον Ουγκό, όλοι οι μεγάλοι συγγραφείς έδωσαν το παρών μέσα από διαλεκτά αριστουργήματα που, κυκλοφορώντας για πρώτη φορά το 1966, μύησαν τους νέους στον κόσμο του πνεύματος και καλλιέργησαν στην παιδική ψυχή ευγενικά αισθήματα και ανώτερα ιδανικά.

Βιβλία που δεν πρέπει να λείπουν από καμία βιβλιοθήκη, επιμελημένες εκδόσεις που χαρίζουν την αίσθηση του κλασικού επανακυκλοφορούν διασκευασμένες και προσεκτικά επιμελημένες με συμπυκνωμένα νοήματα που κεντρίζουν τη δημιουργική φαντασία των παιδιών και με όλες εκείνες τις παιδαγωγικές αξίες που πρέπει να περιέχονται σε ένα καλό παιδικό βιβλίο.

Γιάννης Κωνστανταρόπουλος,
Εκδότης

Έλληνες και Βούλγαροι

Όσο ο Αυτοκράτορας Βασίλειος Β΄ βρισκόταν στη Μικρασία στα 995, για να ελευθερώσει το Χαλέπι, που το πολιορκούσε έναν χρόνο ολόκληρο ο Εμίρης της Αιγύπτου, οι Βούλγαροι πήραν θάρρος και, σαν καταστρεπτική αντάρα, έπεσαν στη Μακεδονία.

Βασιλέας τους ήταν τότε ο Σαμουήλ, άξιος αντίπαλος του Βασιλείου Β΄.

Ωφελήθηκε κείνος από την απουσία του Αυτοκράτορα και ρίχθηκε στη Μακεδονία με τον στρατό του, κυρίευσε πόλεις και φρούρια, έκαψε, ρήμαξε, αφάνισε ό,τι βρήκε στον δρόμο του, κατέκτησε

πάλι σε λίγους μήνες όλη τη χώρα που είχε βάλει τέσσερα χρόνια να την ελευθερώσει ο Βασίλειος.

Κι έτσι έγινε κύριος της Ηπείρου, της Βόρειας και Δυτικής Μακεδονίας, της Θράκης και της Θεσσαλίας.

Πρωτεύουσά του ήταν η Αχρίδα¹, ψηλά χτισμένη μέσα στ' άγρια βουνά, που σηκώνουν υπερήφανα και άφθαστα τις χίλιες κορυφές τους παράπλευρα στη λίμνη της Αχρίδας.

Στα τέλη του 995 έφθασε ο Σαμουήλ ως τη Θεσσαλονίκη, όπου φρούραρχος ήταν ο Αρμένης μάγιστρος* Γρηγόριος Ταρωνίτης.

Για να τον υποχρεώσει να βγει να πολεμήσει στον κάμπο, ο Σαμουήλ έστειλε ένα μικρό σώμα ως κάτω από τα κάστρα της πόλης, ενώ ο ίδιος, με τον υπόλοιπο στρατό, του έστηνε καρτέρι.

Ο Γρηγόριος ανέθεσε στον γιο του τον Ασώτη να βγει με την προφυλακή* να πολεμήσει τους Βουλγάρους προσκόπους. Και ο ίδιος ακολούθησε με όλη τη φρουρά που έμενε στη Θεσσαλονίκη.

1. Αχρίδα: ιδρύθηκε την εποχή του Χαλκού από τον Κάδμο με το όνομα Λυχνίδα ή Λυχνιδός. Μία από τις αρχαιότερες ελληνικές πόλεις που αποτέλεσε, κατά τους ιστορικούς, τη Βόρειο Ακρόπολη του Ελληνισμού.

Ο Ασώτης ήταν πολύ νέος.

Καταχαρούμενος που του ανέθεσε ο πατέρας του μια τέτοια σπουδαία εντολή, θέλησε να δείξει πως ήταν άξιος της εμπιστοσύνης του, βγήκε με τους διαλεχτούς του στρατιώτες και ορμητικά έπεσε πάνω στους εχθρούς.

Εύκολα τους έτρεψε σε φυγή. Αλλά στον ενθουσιασμό της νίκης απομακρύνθηκε πολύ κι έπεσε στην παγίδα που του είχε στήσει ο Σαμουήλ.

Ευθύς τον περικύκλωσαν οι Βούλγαροι. Αυτός σαν λιοντάρι πολεμούσε με μερικούς πιστούς του, και δεν εννοούσε να παραδοθεί.

Κοντά του ηρωικά πολεμούσε κι ένας του παιδικός φίλος, ο Αλέξιος Αργυρός.

Βλέποντας την καταστροφή αναπόφευκτη, του φώναξε ο Ασώτης:

— Τρέξε, ξέφυγέ τους, φθάσε ως τον πατέρα μου, πες του να έρθει όσο είναι καιρός ακόμη...

Ο Αλέξιος δεν περίμενε ν' ακούσει περισσότερα. Κέντησε* τα πλευρά του αλόγου του και πετάχθηκε ακράτητος ανάμεσα στους Βουλγάρους.

Με μια σπαθιά άνοιξε το κεφάλι του πρώτου που ζήτησε να τον σταματήσει, χτύπησε έναν δυο

άλλους, και ξεφεύγοντας από μέσα από τα βέλη που σαν βροχή έπεφταν γύρω του, έτρεξε κατά το φρούριο.

Ο μάγιστρος* ωστόσο είχε δει τον κίνδυνο που έτρεχε ο γιος του, και πηλάλα* κατάφθανε με τη φρουρά.

—Ο γιος μου! Πού είναι ο Ασώτης; φώναξε καθώς είδε τον Αλέξιο.

—Τρέχα! Πρόφθασε! Φθάσε! απάντησε λαχνασμένος ο Αλέξιος. Βαστά ακόμη, μα δεν του μένουν παρά μια φούχτα άντρες.

Και χωρίς να σταματήσει, γύρισε το άλογό του και ξαναρίχθηκε στη μάχη με τον Γρηγόριο και τους δικούς του.

Μάταια προσπάθησε ο Γρηγόριος να φθάσει ως τον γιο του. Τον περικύκλωσαν οι Βούλγαροι, και το πλήθος τους απέκοψε το μικρό ελληνικό σώμα.

Ο μάγιστρος* είδε τον κίνδυνο κι εννόησε* πως ελπίδα σωτηρίας δεν του έμενε. Βαριά πληγωμένος κιόλας, έγειρε στον Αλέξιο, που πολεμούσε κοντά του, και του έχωσε στο χέρι ένα χρυσομάνικο μαχαίρι, στολισμένο με πολύτιμες πέτρες.

—Δώσε το αυτό του Ασώτη, είπε, και πες του να

το μπήξει στο στήθος του κάλλιο*, παρά να ξεχάσει τι χρωστά στην πατρίδα.

Στην αγριότητα της μάχης, μόλις πρόφθασε ο Αλέξιος να κρύψει το μαχαίρι στον κόρφο* του.

Και ο μάγιστρος* έπεσε από το άλογο νεκρός.

Χτυπώντας με λύσσα τους εχθρούς, ο Αλέξιος προσπάθησε, με το σπαθί του, ν' ανοίξει δρόμο ως τον Ασώτη, που τον έβλεπε ακόμη γερό στο άλογό του. Μα τη στιγμή που έφθανε πια κοντά του, το ζώο κυλίστηκε στα χώματα σκοτωμένο, σέρνοντας μαζί και τον Ασώτη.

Μ' έναν πήδο βρέθηκε κι ο Αλέξιος καταγής.

— Πάρε το άλογό μου! φώναξε. Γρήγορα! Φύγε! Ωστόσο κρατώ τους εχθρούς...

Ήταν πια αργά. Το πλήθος των Βουλγάρων έπεσε απάνω τους, τους καταπόνησε, τους αιχμαλώτισε.

Και δεμένους τους έσυραν στον Σαμουήλ.

Αφού σκοτώθηκε ο Ταρωνίτης και καταστράφηκε η φρουρά τους, οι Θεσσαλονικιοί κλείστηκαν στην πόλη τους και με τρόπο περίμεναν την εκδίκηση του Σαμουήλ.

Αυτός όμως δεν σκοτίστηκε πια με αυτούς, δεν έχασε καιρό σε πολιορκίες.

Ξένοιαστος πως πίσω του δεν άφηνε δυνάμεις ελληνικές που μπορούσαν να εμποδίσουν τους σκοπούς του, παράτησε τη Θεσσαλονίκη και τράβηξε για την Ελλάδα, αφού πρώτα έστειλε τους αιχμαλώτους του με συνοδεία στην Αχρίδα.

Στο μεταξύ ο Αυτοκράτορας είχε επιστρέψει στη Βασιλεύουσα, όπου έμαθε την καταστροφή της φρουράς της Θεσσαλονίκης, και το τέλος του Γρηγορίου Ταρωνίτη. Ταράχθηκε, φουρκίστηκε* για την επιτυχία του Σαμουήλ, αλλά και λυπήθηκε πολύ, γιατί ο Ταρωνίτης ήταν ένας από τους αγαπημένους του στρατηγούς.

Με τη συνηθισμένη του όμως δραστηριότητα, παραμέρισε πένθη και λύπες και, χωρίς να χάσει καιρό, έστειλε αμέσως έναν από τους ικανότερους του στρατηγούς, τον Νικηφόρο Ουρανό, με μεγάλο στρατό, να σταματήσει τους Βουλγάρους.

Ο Σαμουήλ είχε κατεβεί στην Ελλάδα και είχε προχωρήσει ως μέσα στην Πελοπόννησο.

Όπου περνούσε, δεν άφηνε πίσω του παρά στάχτη κι ερείπια.

Εκεί του έφθασε η είδηση πως καινούριος στρατηγός είχε φθάσει στη Θεσσαλονίκη με στρατό.

Ευθύς γύρισε πίσω, πέρασε τον Ισθμό της Κορίνθου, ανέβηκε στη Στερεά Ελλάδα, και σταμάτησε στον Σπερχειό, που ήταν πλημμυρισμένος και τον εμπόδιζε να περάσει με τον στρατό του.

Εκεί, κοντά στις Θερμοπύλες, κατέβηκε και τον πρόφθασε ο Ουρανός.

Ο ποταμός χώριζε τα δύο στρατόπεδα και ο Σαμουήλ και οι στρατιώτες του, με την ιδέα πως τα πλημμυρισμένα νερά θα εμπόδιζαν τους Έλληνες να περάσουν, δεν ανησύχησαν.

Ο Νικηφόρος Ουρανός όμως ζήτησε και βρήκε μια ρηχοτοπιά*, και το βράδυ, σιωπηλά, πέρασε με όλο του το στρατό στην άλλη όχθη, όπου έπεσε πάνω στο κοιμισμένο στρατόπεδο των εχθρών και τους κατάκοψε.

Τόσοι Βούλγαροι σκοτώθηκαν εκείνη τη νύχτα, που ύστερα από είκοσι χρόνια, όταν πέρασε αποκεί ο Βουλγαροκτόνος πηγαίνοντας στην Αθήνα, ο ίδιος σάστισε σαν είδε τ' αμέτρητα κόκαλα σκορπισμένα άταφα, που άσπριζαν την πεδιάδα ως πέρα.

Ο Σαμουήλ κι ο γιος του ο Ρωμανός πληγώθηκαν και οι δύο σ' αυτήν τη μάχη.

Κρυμμένοι όλη μέρα ανάμεσα στα πτώματα, έμειναν απαρατήρητοι. Και αφού νύχτωσε, σηκώθηκαν κι έφυγαν κρυφά.

Αψηφώντας τις πληγές τους και την κούραση, περπατούσαν τη νύχτα και κρύβονταν την ημέρα.

Μέρες και μέρες και με την επιμονή και το θάρρος τους, που δεν το έχασαν ποτέ, οι δύο αυτοί γενναίοι άντρες κατόρθωσαν να περάσουν τα βουνά της Αιτωλίας και τ' άγρια κορφοβούνια του Πίνδου, και να φθάσουν στην Ήπειρο, όπου είχαν συγκεντρώσει τις υπόλοιπες στρατιωτικές τους δυνάμεις και όπου ήξεραν πως οι Έλληνες δεν μπορούσαν να τους ακολουθήσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Σκλαβιά

Στο μεταξύ, ο Ασώτης με τον Αλέξιο και μερικούς άλλους αιχμάλωτους Έλληνες έμειναν κλεισμένοι στην Αχρίδα.

Τους είχαν στο παλάτι, στην υπηρεσία της βασιλικής οικογένειας, όπου, σχετικώς, δεν κακοπερνούσαν και πολύ. Μαθημένοι όμως στον βυζαντινό πολιτισμό, που ήταν ο λεπτότερος εκείνης της εποχής, ένιωθαν βαρύτερα τη βαρβαρότητα του κατακτητή, αγανακτούσαν με τη σκληράδα, τη βαναυσότητα του Βουλγάρου, που εκδηλωνόταν σε κάθε τους επαφή, ακόμα και στις πιο ασήμαντες περιστάσεις της καθημερινής τους υπηρεσίας.

Και η ιδέα μόνο πως ήταν αιχμάλωτοι και στα ξένα τούς απέλπιζε.

— Δεν ξέρω τι περιμένω για να μπήξω το μαχαίρι του πατέρα μου στην καρδιά μου! έλεγε κάποτε ο Ασώτης του Αλέξιου. Τι χειρότερο μπορεί να μας συμβεί; Μένουμε δούλοι εδώ, δεν μπορούμε να υπηρετήσουμε τον Βασιλιά μας, και ωστόσο ο εχθρός ρημάζει την Ελλάδα. Τι ελπίζουμε και τι περιμένουμε;

— Περιμένουμε περίσταση να δώσουμε τη ζωή μας στην πατρίδα, απαντούσε ο Αλέξιος.

— Μα πώς να τη δώσουμε, αφού μας κρατούν εδώ κλεισμένους; επέμενε ο Ασώτης.

— Παντού και πάντα μπορεί κανείς να υπηρετήσει την πατρίδα του, έλεγε ο Αλέξιος. Και τη ζωή σου δεν έχεις δικαίωμα να τη σπαταλήσεις ή να την πετάξεις. Ξόδεψέ τη, δώσε τη, μα με τρόπο που να ωφελήσει. Δεν χρησιμεύει να πεθάνουμε από αγάπη ή από λύπη για την πατρίδα. Πρέπει ο θάνατός μας να ωφελήσει σε κάτι. Ειδημή, είναι άχρηστος.

Ο Ασώτης δεν επέμενε. Αναγνώριζε πως τα λόγια του Αλέξιου ήταν σωστά. Μα στην πρώτη περίπτωση, δηλαδή κάθε φορά που έφθαναν καινούρια μηνύματα πως ο εχθρός προχωρούσε και αύξανε η αυθάδεια των Βουλγάρων, τον έπιανε πάλι απελπισία.

Μια μέρα ήρθε η είδηση πως καινούριος στρατός, με στρατηγό τον Νικηφόρο Ουρανό, είχε πάει στη Θεσσαλονίκη και αποκεί κατέβαινε στην Ελλάδα. Και συγχρόνως μαθεύτηκε πως ο Σαμουήλ βιαστικά παρατούσε την Πελοπόννησο και γύριζε ν' απαντήσει τον Νικηφόρο.

Οι Έλληνες αιχμάλωτοι της Αχρίδας, από την ώρα που το έμαθαν, ζούσαν σ' αιώνια ταραχή.

— Να φύγουμε! Να φύγουμε! έλεγε ο Ασώτης, που πήγαινε κι ερχόταν στην κάμαρά τους σαν αγρίμι στο κλουβί.

— Ναι, να φύγουμε! απαντούσε ο Αλέξιος. Μα πώς; Μας φυλάγουν στενά.

Κάθε τόσο έφθαναν καινούριοι αγγελιαφόροι, με μηνύματα των Βουλγάρων πως γύριζαν από τη Θεσσαλία φορτωμένοι λάφυρα, σέρνοντας πίσω τους κοπάδια τους αιχμαλώτους.

Έξαφνα, έπαυσαν οι ειδήσεις.

Κανένας πια δεν έφθανε από το στρατόπεδο.

Οι μέρες περνούσαν, μα νέα δεν έρχονταν.

— Όλα καλά, έλεγαν οι Βούλγαροι αυλικοί. Θα τις φαν πάλι οι Έλληνες και θα πέσει ευθύς η Θεσσαλονίκη.

Τ' άκουγαν οι Έλληνες και μάτωνε η καρδιά τους.

— Να φύγουμε! Ναι, να φύγουμε! έλεγε τώρα ο Αλέξιος, συχνότερα ακόμα και από τον Ασώπη.

Έξαφνα διαδόθηκε η είδηση πως απαντήθηκαν* τα δύο στρατεύματα, πως έγινε μάχη, πως οι Έλληνες καταστράφηκαν και ο Σαμουήλ γύριζε στην Αχρίδα νικητής και τροπαιούχος*.

Λεπτομέρειες δεν ήξερε κανείς, ούτε κανένας ήξερε ποιος είχε φέρει την είδηση.

Αλλά το έλεγαν όλοι, άρα ήταν αλήθεια.

Εκείνη τη μέρα, όταν οι Έλληνες αιχμάλωτοι πήγαν στα βασιλικά δωμάτια, ήταν τόσο μαραμένοι και σκοτεινοί, ώστε το παρατήρησε η κόρη του Σαμουήλ, η Μιροσλάβα, που τους είχε στην υπηρεσία της.

Ήταν κι αυτή χαρούμενη για όσα είχε ακούσει

για τη νίκη του πατέρα της. Η αθυμία* όμως του Ασώτη τη συγκίνησε.

Τον ρώτησε τι έχει.

— Η χαρά σου είναι λύπη μου, Δέσποινα, αποκρίθηκε ο Ασώτης.

Μερικοί αξιωματικοί Βούλγαροι, που έστεκαν εκεί, θύμωσαν με τα λόγια του και θέλησαν να τον βγάλουν έξω.

Μα η βασιλοπούλα τούς σταμάτησε και πρόσταξε να την αφήσουν μόνη με τους δύο Έλληνες.

— Γιατί σε λυπεί τόσο η νίκη του πατέρα μου; ρώτησε η βασιλοπούλα όταν έμειναν μόνοι. Δεν το ήξερες πως ήταν μοιραίο να νικήσει;

Ο Ασώτης δεν αποκρίθηκε.

Τότε γύρισε η Μιροσλάβα στον Αλέξιο και τον ρώτησε κι εκείνον γιατί έμεναν τόσο σκοτεινοί και μαύροι εκεί που όλη η χώρα πανηγύριζε.

— Είμαστε Έλληνες εμείς, Δέσποινα, αποκρίθηκε απλά ο Αλέξιος.

Η βασιλοπούλα έμεινε συλλογισμένη. Ύστερα είπε με κάποιον δισταγμό:

— Εγώ χαίρομαι. Και όμως μπορούσα να είμαι Ελληνίδα κι εγώ.

Ο Αλέξιος χαμογέλασε.

— Σα δύσκολο θα ήταν, είπε, εσύ, κόρη του Βασιλιά της Βουλγαρίας!

— Και όμως μισοείμαι Ελληνίδα, ξαναείπε η βασιλοπούλα, γιατί η μητέρα μου ήταν από την Ελλάδα.

Ο Ασώτης ταραχτηκε.

— Η μητέρα σου; ρώτησε.

— Ναι, η μητέρα μου. Δεν ακούσατε ποτέ την ιστορία της πανόμορφης Λαρισιώτισσας σκλάβας που την αγάπησε ο Σαμουήλ;

— Όχι, Δέσποινα, αποκρίθηκε ο Αλέξιος, δεν έτυχε να την ακούσουμε.

— Όταν κατέβηκε την πρώτη φορά ο πατέρας μου στην Ελλάδα, είπε η Μιροσλάβα, και για πρώτη φορά κατέκτησε τη Λάρισα, έκανε και τότε πολλούς αιχμάλωτους. Ανάμεσα στις γυναίκες ήταν και η μητέρα μου, νέο κορίτσι και πολύ όμορφο. Την έφεραν μπροστά στον πατέρα μου και, σαν την είδε, την αγάπησε ευθύς τόσο που την παντρεύτηκε αμέσως, και σαν βασίλισσά του την έφερε στον τόπο του. Ώστε βλέπετε πως, αν και δεν είμαι από την Πόλη σαν και σας, είμαι όμως Ελληνίδα. Και περισσότερο από σας έπρεπε να λυπάμαι για τον

σκληρό αυτό πόλεμο, που γίνεται πάλι στα ίδια μέρη όπου γεννήθηκε η μητέρα μου. Κι έτσι μπορώ να νιώσω και τη δική σας λύπη...

— Όχι, Δέσποινα, διέκοψε ο Αλέξιος, δεν μπορείς να τη νιώσεις. Γιατί όσο και αν η μητέρα σου ήταν Ελληνίδα, η πατρίδα σου εσένα είναι η Βουλγαρία.

— Ενώ η δική σας είναι η Κωνσταντινούπολη... είπε συλλογισμένη η βασιλοπούλα. Μα εδώ μακριά που βρισκόμαστε, εξακολούθησε, δεν μπορούμε δυστυχώς διόλου να επηρεάσουμε τα πράγματα, ούτε σεις ούτε εγώ. Θα ήθελα όμως να κάνω ό,τι περνά από το χέρι μου για να γίνει η ζωή σας υποφερτή. Ελπίζω να μην έχετε παράπονα με κανέναν και να σας μεταχειρίζονται όλοι κατά τη σειρά σας, σαν πατρίκιοι* που είστε.

— Δεν έχουμε παράπονα, Δέσποινα, είπε ο Αλέξιος. Και η θέση μας θα ήταν ζηλευτή για κάθε άλλον. Μα είμαστε ξένοι και δούλοι. Η αλυσίδα μας είναι βαριά, όσο κι αν την έχει χρυσώσει η καλοσύνη σου.

— Θέλεις να πεις ότι σας πειράζει που δεν έχετε την ελευθερία σας; Μου είναι εύκολο να ζητήσω

από τον πατέρα μου, όταν επιστρέψει, να καταργήσει τη στρατιωτική επίβλεψη που σας έχουν τώρα. Ή μήπως και αυτό δεν σας αρκεί; Μήπως θέλετε και να φύγετε, να γυρίσετε στην Πόλη;

— Ναι! αναφώνησε ο Ασώτης. Το μαντεύεις, Δέσποινα. Αυτό σου ζητάμε. Σε ικετεύουμε, κάνε το! Και να είσαι ευλογημένη!

Γονάτισε μπροστά της, πήρε το χέρι της και το φίλησε με συγκίνηση.

Η βασιλοπούλα σηκώθηκε βιαστικά. Το γλυκό της πρόσωπο ήταν κατάχλωμο και ταραγμένο.

— Μου ζητάς πράματα αδύνατα, είπε με πολλή λύπη.

Και με το χέρι τούς έκαμε νόημα να φύγουν.

Οι δύο Έλληνες υποκλίθηκαν βαθιά και βγήκαν από το δωμάτιο.

Μόλις βρέθηκαν μόνοι, ο Ασώτης έσφιξε το χέρι του φίλου του.

— Αλέξιε... να φύγουμε... ψιθύρισε.

— Απόψε, αποκρίθηκε ο Αλέξιος.

Το νικημένο θηρίο

Οι δύο φίλοι πέρασαν τη μέρα στο δωμάτιό τους. Το σχέδιο της φυγής ήταν απλό όσο και τολμηρό. Να βγουν τη νύχτα στον κήπο, να τραβήξουν κατά το πυκνότερο μέρος του δάσους, να πάρουν τα μονοπάτια του Πέτρινου, που απλώνεται πλάι στη λίμνη της Αχρίδας, και, κρυμμένοι μέσα στις πυκνές καρυδιές και βαλανιδιές που σκεπάζουν το βουνό, από κορυφή σε κορυφή περπατώντας μόνο τη νύχτα, μακριά από χώρες και στρατιωτικούς δρόμους, να φθάσουν ως τη Θεσσαλονίκη.

Τώρα ήταν πια ήσυχοι. Είχαν πάρει την απόφαση να φύγουν.

Ήξεραν πως, αν τους έπιαναν, η ποινή θα ήταν θάνατος. Αλλά τη θυσία της ζωής τους την είχαν κάνει από καιρό, και ο θάνατος τους φαινόταν προτιμότερος από την αγωνία που είχαν περάσει τις τελευταίες εκείνες μέρες με τα νέα του πολέμου.

Η νίκη του Σαμουήλ είχε εξάψει τα μυαλά των Βουλγάρων.

Από το πρωί έπιναν και τραγουδούσαν. Η χώρα ήταν ένα μεγάλο πανηγύρι.

Η ιδέα πως ο Βασιλέας τους έφερνε τόσους θησαυρούς μαζεμένους από την Ελλάδα στη φτωχιά όσο και άγρια πατρίδα τους τους είχε μεθύσει περισσότερο ακόμα και από το κρασί. Από στόμα σε στόμα μεγάλωναν όλο και περισσότερο τα κατορθώματα του στρατού τους και αύξανε ο αριθμός των αιχμαλώτων που έσερνε ο Σαμουήλ πίσω του, στη θριαμβευτική του πορεία μέσα από την Ελλάδα.

Προς το βράδυ ο θόρυβος μεγάλωσε ακόμα. Το παλάτι αντηχούσε από τραγούδια και φωνές. Οι στρατιώτες της φρουράς, μαζεμένοι στις ταβέρνες, ξεχνούσαν την ώρα της φυλακής.

Τα φρούρια ήταν έρημα, αφύλαχτα.

— Λες και συνωμοτούν μαζί μας, πως θέλουν να

ευκολύνουν τη φυγή μας, είπε σιγά ο Ασώτης του Αλέξιου, που ήταν σκυμμένος μαζί του στο παράθυρο. Δες, ούτε ένας άνθρωπος δεν φαίνεται στις επάλξεις*. Οι φρουροί εγκατέλειψαν τους πύργους, τα γεφύρια και τις πύλες. Το φρούριο είναι νεκρό.

— Ο Κύριος θα μας βοηθήσει, ψιθύρισε ο Αλέξιος. Σε λίγη ώρα το σκοτάδι θα είναι πυκνό. Μα φλόγα οδηγήτρα θα έχουμε την ελπίδα πως θα ξαναδούμε τη γλυκιά πατρίδα...

Η νύχτα εκείνη ήταν σκοτεινή. Η ώρα είχε έλθει.

Ο Αλέξιος έκρυψε ένα μαχαίρι στον κόρφο* του και τυλίχθηκε στον μανδύα του.

— Έχεις όπλο; ρώτησε τον Ασώτη.

— Ναι. Το ενθύμιο του πατέρα μου.

— Πάμε.

Με προσοχή άνοιξαν την πόρτα και βγήκαν στον έρημο και σκοτεινό διάδρομο, όπου ο φρουρός είχε ξεχάσει ν' ανάψει το φανάρι.

Σιωπηλά προχώρησαν κατά την έξοδο.

Η πόρτα είχε μείνει ξεκλειδωτή και ο φρουρός έλειπε.

— Η Παναγιά μάς προστατεύει! ψιθύρισε ο Ασώτης.

— Σιωπή κι εμπρός... αποκρίθηκε επίσης χαμηλόφωνα ο Αλέξιος.

Βγήκαν στο περιβόλι.

Τ' άστρα έφεγγαν καθαρά κι ολόχρυσα στον φθινοπωριάτικο ουρανό, αλλά τα παράθυρα του παλατιού ήταν τόσο φωτισμένα, που έξω η αφέγγαρη νύχτα φαινόταν πιο σκοτεινή.

Προσεκτικά πήγαιναν οι δυο φίλοι, χωρίς ν' απομακρύνονται από τα δέντρα του κήπου.

Έξαφνα ο Ασώτης, που περπατούσε πρώτος, σταμάτησε.

— Τι τρέχει; ψιθύρισε ο Αλέξιος.

Ο Ασώτης πλησίασε και, με το στόμα στο αυτί του άλλου, ρώτησε:

— Δεν άκουσες τίποτα;

— Όχι.

— Και όμως κάποιος μας ακολουθεί.

Ο Αλέξιος έβαλε το χέρι στον κόρφο* του κι έπιασε τη λαβή του μαχαιριού του.

— Ο θάνατός μας θα τους στοιχίσει ακριβά, μουρμούρισε.

— Έννοια σου... Το μαχαίρι του πατέρα μου ξέρει από τέτοιους λογαριασμούς.

Ακίνητοι ακροάζονταν οι δύο φίλοι κρατώντας την αναπνοή τους.

Γύρω η σιωπή ήταν απόλυτη. Μόνο πού και πού κανένας απόμακρος ήχος έφθανε ως αυτούς από το μέρος του παλατιού, όπου στρατιώτες και αξιωματικοί εξακολουθούσαν να πίνουν και να χαίρονται για τη νίκη του Σαμουήλ.

Ο Ασώτης προχώρησε μερικά βήματα και σταμάτησε ν' ακούσει. Ο Αλέξιος τον ακολούθησε. Και πάλι έκαναν μερικά βήματα, και πάλι σταμάτησαν.

Τίποτα δεν ακουγόταν.

— Θα γελάστηκες, είπε σιγά ο Αλέξιος, είμαστε μόνοι εδώ...

— Και όμως... μουρμούρισε ο Ασώτης, είμαι βέβαιος πως ήταν περπάτημα.

Πήγαιναν με προσοχή, από δέντρο σε δέντρο, κατά το δάσος. Αν πρόφθαιναν να φθάσουν ως εκεί απαραίτητοι, θα ήταν ελεύθεροι.

Είχαν πια απομακρυνθεί αρκετά από το παλάτι και περπατούσαν προσεκτικά μα γρηγορότερα, όταν ο Ασώτης σταμάτησε απότομα.

— Πάλι;.... είπε σιγά. Δεν τ' άκουσες;

— Πού;

— Πίσω μας, μες στα χαμόδεντρα...

Ο Αλέξιος γύρισε πίσω μερικά βήματα και χώρισε τα κλαδιά να δει καλύτερα.

Κάτι άσπρισε μες στους θάμνους.

Του φάνηκε σαν γυναίκειο* φόρεμα.

Πριν όμως καλοκαταλάβει τι τρέχει, δύο άντρες βγήκαν από τα πυκνά δέντρα σε άλλο μέρος του δρόμου και ρίχθηκαν απάνω στον Ασώτη.

Ο Ασώτης δεν είχε προφθάσει να βγάλει το μαχαίρι του. Μα ήταν παλικάρι και δυνατός, δεν ήταν εύκολο να τον καταπονέσουν.

Στο θαμπό φως της αστροφεγγιάς, ο Αλέξιος αναγνώρισε βουλγάρικες στολές. Και, αν και πολύ κουρελιασμένες, είδε πως ήταν από τη βασιλική σωματοφυλακή.

Έτρεξε να βοηθήσει τον φίλο του και, σφίγγοντας το μαχαίρι του, ζύγωσε* τον νεότερο που πάλευε με τον Ασώτη και τον έπιασε από τον λαιμό.

— Πρόσεξε, Ρωμανέ! φώναξε ο άλλος Βούλγαρος, άνθρωπος ηλικιωμένος, με μακριά άσπρα γένια. Πρόσεξε! Αυτός είναι οπλισμένος.

— Δυο με δυο, είπε ο Αλέξιος, βάστα, αδελφέ, δικοί μας είναι!

Μα την ίδια στιγμή μεταξύ τους ρίχθηκε μια γυναίκα.

— Κάτω τα όπλα! είπε επιτακτικά. Εγώ προστάζω εδώ. Δεν θέλω να χυθεί αίμα.

Όλους τους ξάφνιασε η φωνή της. Μα πρώτος συνήλθε από τη σάστισή του ο πιο ηλικιωμένος και θέλησε να την παραμερίσει.

Καθώς όμως την πλησίασε και την είδε, έβγαλε μια χαρούμενη φωνή και την άρπαξε στην αγκαλιά του.

Εκείνη τρόμαξε, θέλησε ν' αντισταθεί. Ρίχθηκε πίσω, τον κοίταξε και τον αναγνώρισε.

— Πατέρα! φώναξε.

Με το χέρι τής σκέπασε κείνος το στόμα.

— Σώπα! Μη λες ονόματα!

— Πατέρα, εσύ!... επανέλαβε πιο σιγά. Και ο σύ-ντροφός σου ποιος είναι;... Ρωμανέ, μην είσαι συ;

— Εγώ είμαι, είπε απότομα ο νέος. Μα δεν μου λες εσύ, γιατί είσ' εδώ με τους δυο αυτούς αιχμαλώτους την ώρα που γυρεύουν να δραπετεύσουν;

Ο Ασώτης κι ο Αλέξιος είχαν αναγνωρίσει τη βα-

σιλοπούλα, τον Σαμουήλ και τον Ρωμανό. Κατάλαβαν πως ήταν χαμένοι, πως η μαρτυρία της βασιλοπούλας θα τους έστελνε στον θάνατο. Μα ήταν αποφασισμένοι να μην παραδοθούν, και να πέσουν πολεμώντας σαν παλικάρια.

Η βασιλοπούλα κοίταξε τον πατέρα της με μάτια λαφιασμένα* και απέφυγε ν' απαντήσει του αδελφού της.

— Πώς έφθασες μόνος, έτσι, από το δάσος, πατέρα; ρώτησε.

— Πες μου εσύ καλύτερα γιατί δεν είναι κανένας φρουρός στη θέση του, στα έξω τείχη; αντερώτησε ο Σαμουήλ. Κι εξήγησέ μου γιατί βρίσκεσαι μονάχη εδώ, μ' αυτούς τους δύο ξένους;

Η Μιροσλάβα έριξε μια ματιά του Ασώτη, κατάλαβε πως βαστούσε στα χέρια της τη ζωή των δυο Ελλήνων και πήρε την απόφασή της.

— Αυτοί οι δύο ξένοι είναι αξιωματικοί της συνοδείας μου, δεν το ξέρεις; είπε με θάρρος, ενώ η καρδιά της χτυπούσε τρελά στα στήθη της. Βγήκα να κάνω τον βραδινό μου περίπατο, κι επειδή η βραδιά ήταν όμορφη, έμεινα λίγο περισσότερο. Οι δύο αυτοί αξιωματικοί με συνοδεύουν.

— Και μεταξύ σε τόσους άλλους, αυτούς μονάχα διάλεξες για συντροφιά; ρώτησε σαρκαστικά ο Ρωμανός.

— Δεν τους διάλεξα εγώ, είπε η Μιροσλάβα, μα είναι οι μόνοι που μου έμειναν. Οι άλλοι δεν αδειάζουν. Όλοι τραγουδούν και πίνουν εκεί μέσα –και με το χέρι έδειξε το φωτισμένο παλάτι, μισοκρυμμένο πίσω από τα δέντρα. Και πανηγυρίζουν τη νίκη σου, πατέρα, και την καταστροφή των Βυζαντινών.

— Τη νίκη μου! φώναξε ο Σαμουήλ και με πνιγμένη φωνή επανέλαβε: Τη νίκη μου!...

— Ναι, τη νίκη σου, πατέρα. Από το πρωί που έφθασε η είδηση, όλη η χώρα είναι ανάστατη. Άντρες και γυναίκες πίνουν και τραγουδούν και χαίρονται. Δεν βλέπεις; Ούτε ένας στρατιώτης δεν φαίνεται πουθενά! Μόνο τούτοι οι δύο ξένοι, όπως τους λες, μου έμειναν για συνοδεία...

— Ποιος έφερε την είδηση; διέκοψε ο Ρωμανός με σουφρωμένα φρύδια.

— Δεν ξέρω... Κανένας δεν ξέρει, είπε η Μιροσλάβα τρομαγμένη με το ύφος του αδελφού της. Όλος ο κόσμος όμως το λέει...

Ο Σαμουήλ άρπαξε το κεφάλι του στα χέρια του.
Ένα παράπονο βαθύ, σαν μουγκρητό, ξέφυγε.

— Αλίμονό μου! βόγκηξε.

Ρίχτηκε καταγής στα χόρτα, έκρυψε το πρόσωπό του στα χέρια κι έκλαψε με αναφιλητά που τάραζαν όλο του το κορμί.

Ο Αλέξιος είχε πάρει το χέρι του φίλου του και το έσφιγγε δυνατά.

Η επιστροφή του Σαμουήλ, που έφθανε μονάχος με τον γιο του, τα κουρελιασμένα ρούχα τους, τα κλάματα του πατέρα και το σκοτεινιασμένο πρόσωπο του γιου, όλα μαζί τον έκαναν να υποψιάζεται πως ίσως η νίκη δεν ήταν από το μέρος των Βουλγάρων.

Η Μιροσλάβα ταραγμένη γονάτισε πλάι στον πατέρα της, και γύρευε με τα χάρδια της και τα φιλιά της να τον ησυχάσει.

— Πατέρα, πες μου τι έχεις; Γιατί κλαις έτσι εσύ που φθάνεις νικητής;

Ο Σαμουήλ μισοσηκώθηκε και απότομα την έσπρωξε από κοντά του.

— Σώπα! είπε άγρια. Δεν φθάνω νικητής. Φθάνω νικημένος, τσακισμένος, ντροπιασμένος, χωρίς

έναν στρατιώτη, με τα ρούχα μόνο που φορά και που τα πήρα από έναν πεθαμένο σωματοφύλακα, για να μην με γνωρίσουν από τη στολή μου πως ήμουν ο Σαμουήλ, εγώ, πληγωμένος, πεινασμένος, ελεεινός! Εγώ, το θηρίο των βουνών της Βουλγαρίας!...

Το μάτι του έπεσε στους δύο νέους που στέκονταν εκεί κοντά, χέρι με χέρι, και άκουγαν την εξομολόγησή του.

—Τ' ακούσατε σεις, Έλληνες; εξακολούθησε ο Σαμουήλ, τρέμοντας από την αναστάτωση της ψυχής του. Χαρείτε που η καταστροφή συνέτριψε τώρα τον ακαταμάχητο εχθρό σας, εμένα που νίκησα τον Βασίλειό σας στην Τριαδίτσα². Χαρείτε τώρα! Γιατί θα έρθει πάλι η ώρα μου! Ο Σαμουήλ δεν πέθανε ακόμη! Και όσο ζει... ας τρέμει το Βυζάντιο!

Ο Ρωμανός, βλέποντας τον πατέρα του να εξάπτεται όλο και περισσότερο, είπε της αδελφής του να τους οδηγήσει στο παλάτι με τρόπο που να μην τους δει κανείς.

2. Τριαδίτσα: η σημερινή Σόφια.

— Πρέπει ν' αλλάξουμε ρούχα και να σκεφθούμε ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος ν' αναγγείλουμε την κακή είδηση, της είπε.

Η Μιροσλάβα πρότεινε να έλθουν όλοι στα δωμάτιά της, και παρήγγειλε του Ασώτη να πάει μπρος, να δει αν έμενε ακόμη αφύλαχτη η πόρτα απ' όπου είχαν βγει. Ο Σαμουήλ συνταράχτηκε.

— Γιατί αφύλαχτη; ρώτησε. Πού είναι ο φρουρός;

— Σου το είπα, όλοι πίνουν, αξιωματικοί και στρατιώτες, αποκρίθηκε η βασιλοπούλα. Δεν έμειναν παρά τούτοι οι δύο πιστοί μου αξιωματικοί για την υπηρεσία μου.

Φώναξε τον Ασώτη να του δώσει τις οδηγίες της.

Στα σκοτεινά, κρυφά, έσκυψ' εκείνος και φίλησε βιαστικά το χέρι της.

— Η ζωή μας και των δύο είναι δική σου, είπε.

Κι έφυγε να κάνει την παραγγελία της.

Ήταν προχωρημένη η νύχτα, όταν ο Ασώτης και ο Αλέξιος βρέθηκαν πάλι μόνοι, κλεισμένοι στο δωμάτιό τους.

— Δεν ήταν γραφτό μας να ξαναδούμε την πατρίδα, είπε με πίκρα ο Ασώτης.

Ο Αλέξιος περπατούσε σιωπηλά και συλλογισμένος, πάνω κάτω στην κάμαρα.

Σταμάτησε μπρος στον φίλο του.

— Τι να σου πω; είπε ζωνχρά. Όλα φαίνονται μαύρα για μας, και η ελευθερία μας χαμένη για πάντα. Και όμως κάτι μου λέει πως δεν πρέπει ν' απελπίζομαστε.

— Τι περιμένεις ακόμα;

— Δεν ξέρω, μα κάτι περιμένω. Δεν βρίσκεις παράξενα όσα έτυχαν απόψε;

— Παράξενα, ναι, μα τι μπορούν να μας βοηθήσουν όλα αυτά;

— Θυμάσαι πως άμα πρωτοβγήκαμε άκουσες βήματα πίσω μας μες στα δέντρα; ρώτησε ο Αλέξιος.

— Ναι! Ήταν η βασιλοπούλα που σεργιάνιζε στα περιβόλια.

— Και μας είδε βέβαια την ώρα που βγήκαμε, αφού μας ακολούθησε. Και όμως δεν φώναξε κανέναν να μας πιάσει.

— Λοιπόν;

— Λοιπόν, όταν αναγνώρισε τον Σαμουήλ και δεν είχε παρά μια λέξη να πει για να χαθούμε, όχι μόνο δεν την είπε, αλλά και ψέμα είπε για να μας σώσει.

— Και ύστερα; ρώτησε νευρικά ο Ασώτης.

— Ύστερα;... Ίσως στο τέλος μάς βγάλει η ίδια η Μιροσλάβα αποδώ... Κατάλαβες;

Ο Ασώτης άρχισε να περπατά πάνω κάτω, όπως πρώτα ο Αλέξιος.

— Σαν να ονειρεύεσαι, είπε συλλογισμένος. Μα είναι στη φύση σου να ελπίζεις πάντα.

Ο Αλέξιος γέλασε.

— Ναι, ελπίζω πάντα, αποκρίθηκε. Και ίσως αυτήν τη φορά να μην ελπίζω στα χαμένα.

Διαβάστε τη συνέχεια στο βιβλίο.